

# פרשת שמות – ראשון

א <sup>(א)</sup> וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרֵימָה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: א וְאֵלֶּיךָ, שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּעָלוּ, לְמִצְרַיִם: עִם יַעֲקֹב, גִּבֹּר וְאָנָּשׁ בִּיתִיָּה עָאָלוּ.

כס"א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אע"פ שֶׁמִּנָּאן בְּחִיָּיָהוּ בְּשִׁמוֹתָם חֲזַר וּמִנָּאן בְּמִיתָתָן לְהוֹדִיעַ חֲבָתָן שְׁנִמְשְׁלוּ לְכוֹכְבִּים שְׁמוּצִיאָן וּמִכְנִיסָן בְּמִסְפָּר וּבְשִׁמוֹתָם שְׁנָא' הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צָבָאם לְכֹלָם בְּשֵׁם יִקְרָא:

ב <sup>(ב)</sup> רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לְוִי וַיהוּדָה: ב רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן, לְוִי וַיהוּדָה.

ג <sup>(ג)</sup> יִשָּׁשכָר זְבוּלֹן וּבְנֵימִן: ג יִשָּׁשכָר זְבוּלֹן, וּבְנֵימִן.

ד <sup>(ד)</sup> דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֵׁר: ד דָּן וְנַפְתָּלִי, גָד וְאָשֵׁר.

ה <sup>(ה)</sup> וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיּוֹסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם: ה וַהֲוָה, כָּל נִפְשָׁתָא נִפְקִי יִרְכָּא דִּיעֲקֹב שִׁבְעִין נִפְשֵׁן; וַיּוֹסֶף, דִּהוּה בְּמִצְרַיִם.

כס"ב וַיּוֹסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם: וְהָלֹא הוּא וּבָנָיו הָיוּ בְּכָל־ל שִׁבְעִים וּמָה בָּא לְלַמְּדָנוּ וְכִי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא הָיָה בְּמִצְרַיִם. אֲלֹא לְהוֹדִיעַ צְדָקָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף. הוּא יוֹסֵף הָרוּעָה אֶת צֶאֱן אֲבִיו. הוּא יוֹסֵף שֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם וְנַעֲשֶׂה מֶלֶךְ וְעָמַד בְּצַדִּיקוֹ:

ו <sup>(ו)</sup> וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אָחָיו וְכָל־הָדֹר הַהוּא: ו ומִית יוֹסֵף וְכָל אָחוּהִי, וְכָל דָּרָא הַהוּא.

ז <sup>(ז)</sup> וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֶאֱדָמָד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: ז וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, נִפְשִׁישׁוּ וַאֲתִילְדוּ וַסְגִּיאוּ וַתְּקִיפוּ לַחֲדָא לַחֲדָא; וַאֲתִמְלִיאַת אֶרְעָא, מִנְהוֹן.

כס"ג וַיִּשְׁרְצוּ: שֶׁהָיוּ יוֹלְדוֹת שִׁשָּׂה בְּכָרֶס אֶחָד:

ח <sup>(ח)</sup> וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף: ח וַקָּם מֶלְכָּא חֲדַתָּא, עַל מִצְרַיִם, דְּלֹא מַקִּיִּים, גְּזִירַת יוֹסֵף.

כס"ד וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ: רַב וּשְׁמוּאֵל חַד אָמַר חָדָשׁ מִמֶּשׁ וְחַד אָמַר שְׁנַת־חָדָשׁ גְּזֻרֹתָיו: אֲשֶׁר לֹא יָדַע: עָשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ לֹא יָדַע:

ט <sup>(ט)</sup> וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְכַנּוּ: ט וְאָמַר, לְעַמִּיָּה: הָא, עַמָּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סָגֵן וַתְּקַפִּין, מִנָּנָא.

י <sup>(י)</sup> הָבָה נִתְחַכְמָה לּוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וַהֲיָה כִּי־תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֶף גַּם־הוּא עַל־שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ: י הָבוּ נִתְחַכְמָם, לְהוֹן: דְּלִמָּא יִסְגּוֹן, וַיְהִי אֲרִי יַעֲרַעֲנָנָא קָרַב וַיִּתּוּסְפוֹן אָף אֲנוּן עַל סְנֵאנָא, וַיִּגִּיחוּן בְּנֵא קָרַב, וַיִּסְקוֹן מִן אֶרְעָא.

כס"ה הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ: כָּל הָבָה ל' הִכָּנָה וְהִזְמָנָה לְדַבֵּר הוּא כְּלוּמָר הִזְמִינוּ עֲצֻמְכֶם לְכָךְ: נִתְחַכְמָה לוֹ: לַעֲם. נִתְחַכְמָה מָה לַעֲשׂוֹת לוֹ וּרְבוּתֵינוּ דְרָשׁוּ נִתְחַכְמָם לְמוֹשִׁיעֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדוֹנָם בְּמִים שֶׁכָּבֵד נִשְׁבַּע שְׁלֹא יָבִיא מִבּוּל לְעוֹלָם (וְהֵם לֹא הִבִּינוּ שֶׁעַל כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ מְבִיא אֶבֶל הוּא מְבִיא עַל אוֹמָה אַחַת בְּרִשְׁ"י יִשָּׁן): וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: עַל כְּרַחֲנוּ. וּרְבוּתֵינוּ דְרָשׁוּ כְּאֵדָם שֶׁמִּקְלָל עֲצָמוֹ וְתוֹלָה קִלְתּוֹ בְּאַחֲרִים וְהָרִי הוּא כְּאֵלוֹ כָּתַב וְעָלִינוּ מִן הָאָרֶץ וְהֵם יִירְשׁוּהָ:

כס"ו וַיִּשְׁיֻמוּ עָלָיו שְׂרֵי מַסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְנוּ עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה אֶת־פֶּתָם וְאֶת־רַעְמֶסֶס: יא וּמִנִּיאוּ עֲלִיהוֹן שְׁלִטוֹנִין מִבְּאֲשִׁין, בְּדִיל לְעַנּוֹאִיהוֹן בְּפִלְחָנְהוֹן; וּבְנוּ קְרוּי בֵּית אוֹצְרֵי, לְפָרְעָה יֵת פִּיתוּם, וַיֵּת רַעְמֶסֶס.

כס"ז עָלָיו: עַל הָעָם: מַסִּים: לְשׁוֹן מַס. שְׂרֵים שְׁגוּבִין מִהֶם הֶמֶס. וּמַהוּ הֶמֶס שְׂיָבְנוּ עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה: לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם: שֶׁל מִצְרַיִם: עָרֵי מִסְכָּנוֹת: כְּתַרְגוּמוֹ. וְכֵן לֶךְ בָּא אֶל הַסּוּכָן הַזֶּה גִּזְכֵּר הַמְּמוֹנָה עַל הָאוֹצְרוֹת: אֶת פֶּתָם וְאֶת רַעְמֶסֶס: שְׁלֹא הָיוּ רְאוּיוֹת מִתְחַלָּה לְכָךְ וְעַשְׂאוּם חֲזָקוֹת וּבְצוּרוֹת לְאוֹצֵר:

כס"ח וּבְאֲשֶׁר יַעֲנּוּ אֹתוֹ בֶּן־יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: יב וּכְמָא דְּמַעַנֵן לְהוֹן, פִּין סָגֵן וְכִין תְּקַפִּין; וְעַקְתָּ לְמִצְרָאִי, מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

כס"ט וּכְאֲשֶׁר יַעֲנּוּ אֹתוֹ: בְּכָל מָה שֶׁהֵם נוֹתֵנִין לָב לַעֲנוֹת כֵּן לָב הַקִּבֵּ"ה לְהִרְבוֹת וּלְהַפְרִיץ: בֶּן יִרְבֶּה: בֶּן רִבָּה וְכֵן פֶּרֶץ. וּמִדְרָשׁוֹ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ אוֹמֶרֶת כֵּן. אֲתָם אוֹמְרִים פֶּן יִרְבֶּה וְאֲנִי אוֹמֵר כֵּן יִרְבֶּה: וַיִּקְצֹוּ: קִצּוֹ בְּחִיָּיָהֶם. וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים הַמִּצְרַיִם בְּעֵינֵי עֲצָמָם וְק"ל. וּרְבוּתֵינוּ דְרָשׁוּ כְּקוֹצִים הָיוּ בְּעֵינֵיָהֶם:

כס"י וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָךְ: יג וְאִפְלַחוּ מִצְרָאִי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּקִשְׁיוֹ.

כס"כ בְּפָרָךְ: בְּעִבּוּדָה קָשָׁה הַמְּפָרֶכֶת אֶת הַגּוֹף וּמִשְׁכַּרְתּוֹ:

כס"ג וַיִּמְרְרוּ אֶת־חֵיִיָּהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בַּחֲמֹר וּבִלְבָּנִים וּבְכָל־עֲבָדָה בִּשְׂרָה אֶת כָּל־עֲבָדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָּהֶם בְּפָרָךְ: יד וְאָמְרוּ יֵת תִּיִּהוֹן בְּפִלְחָנָא קִשְׂיָא, בְּטִינָא וּבִלְבָּנִי, וּבְכָל פִּלְחָנָא, בְּחִקְלָא יֵת, כָּל פִּלְחָנְהוֹן, דְּאִפְלַחוּ בַּהוֹן, בְּקִשְׁיוֹ.

כס"ד וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִילְדַת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שֵׁם הָאִחָת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׁנִית פּוּעָה: טו וְאָמַר מֶלְכָּא דְּמִצְרַיִם, לְחִיתָא יְהוּדִיתָא, דְּשׁוּם חֲדָא שְׁפָרָה, וְשׁוּם תְּגִייתָא פּוּעָה.

כס"ה לְמִילְדַת: הוּא לְשׁוֹן מוֹלִידוֹת אֲלֹא שְׂיֵשׁ לְשׁוֹן קַל וַיֵּשׁ לְשׁוֹן כְּבֹד כְּמוֹ שׁוֹבֵר וּמִשְׁכָּר דּוֹבֵר וּמִדְבָּר כֶּךָ מוֹלִיד וּמִילָד: שְׁפָרָה: זֹו יוֹכְבֵּד. עַל שֵׁם שְׁמִשְׁפַּרְתָּ אֶת הַוּלָד: פּוּעָה: זֹו מְרִים עַל שֵׁם שְׁפּוּעָה וּמִדְבַּרְתָּ וְהוּגָה לְוּלָד כְּדָרָךְ הַנָּשִׁים הַמְּפִיסוֹת תִּינוּק הַבּוּכָה: פּוּעָה: לְשׁוֹן צַעֲקָה כְּמוֹ כִּיּוֹלָדָה אִפְעָה:

כס"ו וַיֹּאמֶר בְּיִלְדָכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל־הָאֲבָנִים אִם־בֶּן הוּא וְהִמָּתֵן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִיא וְחִיָּה: טז וְאָמַר, כִּד תִּהְיוּן מִילְדִין יֵת יְהוּדִיתָא, וְתַחֲזִין, עַל מִתְבָּרָא: אִם בָּרָא הוּא וְתִקְטִלֶן יִתִּיָּה, וְאִם בַּרְתָּא הִיא תִּקְיָמוּנָה.

כס"ז בְּיִלְדָכֶן: כְּמוֹ בְּהוֹלִידָכֶן: עַל הָאֲבָנִים: מוֹשֵׁב הָאִשָּׁה הַיּוֹלֶדֶת וּבְמָקוֹם אַחֵר קוֹרְאוֹ מִשְׁכָּר. וְכִמּוּהוּ עוֹשֶׂה מְלָאכָה עַל הָאֲבָנִים. מוֹשֵׁב כְּלִי אוֹמְנוֹת יוֹצֵר כְּלֵי חֶרֶס: אִם בֶּן הוּא וְגו': לֹא הָיָה מִקְפִּיד אֲלֹא עַל הַזְכָּרִים שְׁאָמְרוּ לוֹ אֲצִטְגִּינִיו שְׁעָתִיד לְהוֹלִיד בֶּן הַמוֹשִׁיעַ אוֹתָם: וְחִיָּה: וְתַחֲיָה:

כס"ח וַתִּירָאֵן הַמִּילְדוֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיךָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֵין אֶת־הַיִּלְדִּים: יז וּדְחִילָא חִיתָא, מִן קָדָם יי, וְלֹא עֲבָדָא, כְּמָא דְּמִלִּיל עַמְהוֹן מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם; וְקִימָא, יֵת בְּנִיָּא.

כס"ט וַתַּחֲיֵין אֶת הַיִּלְדִּים: מִסְּפָקוֹת לָהֶם מִים וּמַזוֹן תַּרְגוּם הָרָאשׁוֹן וְקִימָא וְהַשְׁנִי וְקִימָתוּן לְפִי שְׁלִשׁוֹן עִבְרִית לְנִקְבוֹת רַבּוֹת תִּכָּה זֹו וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מִשְׁמֶשֶׁת לְשׁוֹן פָּעִל וְל' פָּעִלְתָּם. כְּגוֹן וַתֹּאמְרָנָה אִישׁ מִצְרִי לְשׁוֹן עֶבֶר כְּמוֹ וַיֹּאמְרוּ לְזָכְרִים. וַתְּדַבְּרָנָה בְּפִיכֶם ל' דִּבַּרְתֶּם כְּמוֹ וַתְּדַבְּרוּ לְזָכְרִים. וְכֵן וַתַּחֲלִלְנָה אוֹתִי אֶל עַמִּי לְשׁוֹן עֶבֶר חֲלָלְתֶּם. כְּמוֹ וַתַּחֲלִלוּ לְזָכְרִים:

כס"י וַתַּחֲיֵין אֶת הַיִּלְדִּים: מִסְּפָקוֹת לָהֶם מִים וּמַזוֹן תַּרְגוּם הָרָאשׁוֹן וְקִימָא וְהַשְׁנִי וְקִימָתוּן לְפִי שְׁלִשׁוֹן עִבְרִית לְנִקְבוֹת רַבּוֹת תִּכָּה זֹו וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מִשְׁמֶשֶׁת לְשׁוֹן פָּעִל וְל' פָּעִלְתָּם. כְּגוֹן וַתֹּאמְרָנָה אִישׁ מִצְרִי לְשׁוֹן עֶבֶר כְּמוֹ וַיֹּאמְרוּ לְזָכְרִים. וַתְּדַבְּרָנָה בְּפִיכֶם ל' דִּבַּרְתֶּם כְּמוֹ וַתְּדַבְּרוּ לְזָכְרִים. וְכֵן וַתַּחֲלִלְנָה אוֹתִי אֶל עַמִּי לְשׁוֹן עֶבֶר חֲלָלְתֶּם. כְּמוֹ וַתַּחֲלִלוּ לְזָכְרִים:

כס"כ בְּיִלְדָכֶן: כְּמוֹ בְּהוֹלִידָכֶן: עַל הָאֲבָנִים: מוֹשֵׁב הָאִשָּׁה הַיּוֹלֶדֶת וּבְמָקוֹם אַחֵר קוֹרְאוֹ מִשְׁכָּר. וְכִמּוּהוּ עוֹשֶׂה מְלָאכָה עַל הָאֲבָנִים. מוֹשֵׁב כְּלִי אוֹמְנוֹת יוֹצֵר כְּלֵי חֶרֶס: אִם בֶּן הוּא וְגו': לֹא הָיָה מִקְפִּיד אֲלֹא עַל הַזְכָּרִים שְׁאָמְרוּ לוֹ אֲצִטְגִּינִיו שְׁעָתִיד לְהוֹלִיד בֶּן הַמוֹשִׁיעַ אוֹתָם: וְחִיָּה: וְתַחֲיָה:

כס"ג וַתִּירָאֵן הַמִּילְדוֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיךָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֵין אֶת־הַיִּלְדִּים: יז וּדְחִילָא חִיתָא, מִן קָדָם יי, וְלֹא עֲבָדָא, כְּמָא דְּמִלִּיל עַמְהוֹן מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם; וְקִימָא, יֵת בְּנִיָּא.

כס"ד וַתִּירָאֵן הַמִּילְדוֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיךָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֵין אֶת־הַיִּלְדִּים: יז וּדְחִילָא חִיתָא, מִן קָדָם יי, וְלֹא עֲבָדָא, כְּמָא דְּמִלִּיל עַמְהוֹן מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם; וְקִימָא, יֵת בְּנִיָּא.